

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE TARAFSIZLIK

Mehmet GENÇ*

ÖZET

Tarafsızlık 17. yy'a değin hukuki bir yöntem olarak devletlerin kendilerini savaşlardan korumak için kullandıkları bir araç olarak pek bilinmesede, herhangi bir savaşa taraf olmama, siyasi nitelikte bir tarafsızlık uygulaması olarak, çağlardır uluslararası ilişkilerde uygulanmıştır.

Hukuki nitelikteki tarafsızlık, tarafsız ile tarafsızlığa hedef olanlara çeşitli haklar ve yükümlülükler oluştururken, siyasi tarafsızlık inandırıcı ve istikrarlı olma durumundadır.

Çağdaş uluslararası gelişmeler ve özellikle silahların giderek büyüyen vurucu güçleri, kolektif savunma gereksinimine neden olduğu gibi, uyumsuzlukların çözümünde güç kullanımını da sınırlamaktadır. Bu gelişmeler tarafsızlığın statü olarak uygulanmasını güçleştirici özelliktedir.

Ulusal dış politikalarda tarafsızlık, günümüzde belirli durum ve koşullarda uygulanabilirliğinin yanında, uluslararası işlevselliğe de sahip olabilmektedir.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Neutralitaet als völkerrechtliches Mittel ist bis zum 17. th. als Faktum des Sichheraushaltens der Staaten aus dem Krieg anderer Staaten nicht bekannt, obwohl die Neutralitaet in Form von politische Orientierung der Staaten, sich von Kriegen anderer Staaten herauszuhalten, seit Jahrhunderten praektiziert werden.

Die Neutralitaet im völkerrechtlichen Sinn umfasst wechselseitige Rechte und Pflichten von Neutralen und der Neutralitaet ausgesetzten Parteien. Während politische Neutralitaet glaubwürdigkeit und Stabilitaet voraussetzt.

Die Entwicklungen der internationalen Beziehungen und vorallem die Entwicklungen der Waffensysteme, die die Massengefährdungen ermöglicht, führt im Gegenwart nicht nur zur Notwendigkeit der kollektiven Sieherheit ein, sondern beschaenkt auch die Andwendung der militaerischen Mittels als Instrument der Konfliktslösung. Diese Entwicklungen wirken einer Neutralitaet völkerrechtlichen Natur, d.h. also webiger im politische Sinne, entgegen. Im Gegenwart ist die Neutralitaet für die Staaten als Status oder Orientierung nur unter bestimmten nationalen oder internationalen umstaenden und Gegebenheiten von Nutzen.

* Yard. Doç. Dr.; Uludağ Univ. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Öğretim Üyesi.

I. GİRİŞ

Tarafsızlık, genel olarak bir devletin başka devletler arasındaki herhangi bir savaşa katılmaması anlamına gelmektedir. Savaşa katılmama çeşitli şekillerde oluşmaktadır. Bunlar, saldırmazlık andlaşmaları, andlaşmaların bazı maddelerine andlaşmaya katılmayan bir devlete yönelik çekinceler konması, barış zamanı genel olarak ittifak sistemlerine girmeme şeklinde genelleştirilebilir.

Yukarıda bahsedilenlerin ötesinde, tarafsızlıktan uluslararası hukuka veya içhukuka dayalı haklar ve yükümlülükler şeklinde oluşan statü de anlaşılmaktadır. Hernekadar, bu hukuki uygulama 16. yüzyıldan beri uygulanagelse de, modern anlamda uluslararası bağlayıcılık gücüne kavuşması, 1907 II. Den Haag Konferanslarında yapılan andlaşmalar ile sağlanmıştır¹.

Tarafsızlığı çeşitli kriterlere bağlı olarak tipolojik gruplara ayırmak mümkündür.

1- Süreli veya basit diyebileceğimiz tarafsızlık, herhangi bir devletin belli bir savaşa katılmamasıdır. Bu tür tarafsızlık, bir zıtlaşmanın veya gerginliğin ortaya çıkmasından sonra ilan edilebileceği gibi, savaşın başlamasından sonra da ilan edilebilir.

2. *Sürekli tarafsızlık*, herhangi bir devletin başka devletler arasında olabilecek bir savaşa katılmayacağını ve kendi saldırıya uğramadığı sürece bir savaşı başlatmayacağını, barış zamanı ilan etmesini ifade etmektedir. Uluslararası politikaya yönelik kamuoyu genellikle, tarafsızlık kavramı ile sürekli tarafsızlık statüsünü özleştirilmektedir.

3- *Zorlama neticesinde veya zoraki diyebileceğimiz süreli veya sürekli tarafsızlık*, bir veya daha fazla devletin, bir devleti çeşitli nedenler ile zorlayarak tarafsızlık statüsüne yöneltmesi, tarafsız kalmaya zorlaması şeklinde oluşan statüdür. Buna tarafsızlaştırma da denilmektedir.

İlk iki statü, egemen her devletin kendi iradesi ile alabileceği bir karar, dolayısıyla süreli veya süresiz kullanabileceği bir haktır. Ancak birinci tip tarafsızlık, diğer devletlere uluslararası hukuki bir yükümlülük getirmez iken, ikinci ve üçüncü tip tarafsızlık, uluslararası hukuk açısından tarafsızlığını ilan eden devlete ve tarafsızlığa hedef olan devletlere çok çeşitli haklar ve yükümlülükler getirmektedir. Birinci tip tarafsızlık, inandırıcı olmasıyla, taraflara eşit davranmasıyla ve taraflardan herhangi birini diğerine karşı herhangi bir şekilde avantajlı kılmamasıyla ve özellikle ilan edilen tarafsızlık, tarafların çıkarlarına uygun düşüyor ise, siyasi ve hukuki işlevsellik kazanabilir. Dahası bu tür tarafsızlığın başarısını etkileyen diğer bir faktör de somut ve soyut nitelikte güç öğelerine sahip olunmasına bağlıdır.

Bağımsız iradeyle oluşmuş sürekli tarafsızlığın hukuki kaynağının açık olup olmaması önemli değildir. Hukuki bir kaynağı var ise, kaynak tarafsızlığını ilan eden devletin ulusal hukuku olabileceği gibi uluslararası hukuk da olabilir. Uluslararası hukukun kaynak olması halinde tarafsızlık, ya bir andlaşma ile ya da tek taraflı irade beyanı ile gerçekleşmiştir. Bağımsız irade beyanı ile veya zorlama ile kazanılan tarafsızlık statüsü hukuki yönden aksi belirtilmediği sürece uluslararası garanti-

1 Daha geniş bilgi için bkz. Berber, F., *Lehrbuch Des Völkerrechts*, Bd. II, München, 1969, s. 210-226.

ye sahiptir. Ancak her iki durumda da sürekli tarafsız olan bir devlet, tarafsızlık yükümlülüklerinin tamamını yerine getirmek zorundadır.

Bağılantısızlık, tarafsızlaştırılmış bölge, savaşa katılmama veya barış zamanı ittifak sistemlerine girmeme ve savaş zamanı tarafsız olma tarafsızlık statüsü ile zaman zaman karıştırılan kavramlar olmaktadır.

Bağılantısızlık, uluslararası hukuki bir durumu ifade etmekten ziyade barış zamanı uygulanan siyasi bir yönelişi simgelemektedir. Bağlantısızlık hareketi, bazı gelişmekte olan ülkelerin II. Dünya Savaşı sonrası oluşan Doğu-Batı bloklaşmasına ve bundan doğan soğuk savaşa ve ittifak sistemlerine taraf olmama amacıyla oluşturdukları bir yöneliştir. Bu hareketin uluslararası hukuka yönelik haklar ve yükümlülükler açısından hiçbir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu hareketin bir örgütlenme özelliği göstermesi de tarafsızlık ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Hareket daha çok barış dönemi politikası şeklinde görülmektedir.

Tarafsızlaştırılmış bölge, herhangi bir devletin egemenliğinde olmayan veya bir devletin egemenliğindeki bir bölgesinin tarafsızlaştırılması anlamına gelmektedir. Böyle bir bölgenin savaş alanı olarak kullanılamayacağı önceden ilan edilir veya bölge askerden arındırılır. Diğer bir olasılık her iki yöntemin birlikte uygulanmasıdır. Buna örnek olarak Antartika kıtası, denizlerin tabanı ve uzay uygulamaları gösterilebilir. Ancak ABD'nin uzayı silahlandırması, SB'nin de uzayı silahlandırma hakkının oluşmasına neden olacaktır.

Savaşa katılmama, bir devletin, silahlı kuvvetleri ile herhangi bir savaşa taraf olmamasıdır. Bir savaşa taraf olmama, tarafsızlık anlamına gelmediği gibi, savaşa taraf olanların tamamına karşı tarafsız kalma veya davranma anlamını da taşımaz. Savaşa katılmayan bir ülke dolaylı veya dolaysız olarak savaşan taraflardan birini veya bir grubunu diplomatik, ekonomik ve hatta askeri olarak destekleyebilir. Askeri destekleme, silah satımı veya yardımı, askeri uzman yetiştirme, bilgi aktarımı ve benzeri şekilde gerçekleşebilir.

Barış zamanı ittifak sistemlerine girmeme, savaş zamanı tarafsız kalma her zaman hukuki anlamda tarafsızlık statüsünü yansıtmamaktadır. İsveç örneği gözönüne alınırsa, barış zamanı ittifak sistemlerine girmeyen ve savaş zamanı tarafsız kalacağını beyan eden bu ülke, uluslararası politikadaki saygınlığına ve inandırıcılığına rağmen hukuki anlamda tarafsızlık statüsüne sahip değildir. Çünkü bu doğrultuda herhangi bir hukuki işlem bulunmamaktadır.

Tarafsızların uluslararası örgütlere katılımıyla tarafsızlık uygulamasına çağımızda yeni bir boyut gelmiştir. Uluslararası sorunların çözümünde, uluslararası örgütler güç kullanımını sınırlamak için hukuk normlarına işlerlik kazandırırken, gerekli hallerde zorlama tedbirleri de uygulayabilmektedir. Zorlama tedbirleri ile tarafsızlık yükümlülüklerini bağdaştırmak bu alanda önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Sürekli tarafsız olan İsviçre'nin Milletler Cemiyetine, Avusturya'nın Birleşmiş Milletlere üyeliği bu konuda örnek gösterilebilir. İsviçre MC'ye üyelik akdinde zorlama tedbirleri ile ilgili çekince koyma hakkını elde ederek sadece askeri nitelikte olmayan zorlama tedbirlerine katılma yükümlülüğü altına girmiş ve böylece tarafsızlığı ile zorlama tedbirleri prensibini bağdaştırmıştır. Avusturya'nın BM'ye üyelik akdi böyle bir çekince içermemesine rağmen tarafsızlık ile zorlama tedbirlerini de facto bağdaştırmak söz konusu olmaktadır. Bu üyelik akdi ile zorlama tedbirleri prensibi hakkındaki çelişki bütün BM üyelerince tolere edilmektedir. Ancak İsviçre günümüzde

BM'e üyeliği tarafsızlığı ile bağdaştıramadığı için üye olmadığı gibi Avrupa'daki örgütlerle de ya organik bağa girmemekte ya da ilişkilerini alt düzeyde tutmaktadır. Buna karşılık Avusturya Avrupa örgütlenmesine daha aktif olarak katılmaktadır.

II. HAKLAR VE YÜKÜMLÜLÜKLER AÇISINDAN TARAFSIZLIK

Şayet bir devletin egemenlik hakları hukuki olarak kısıtlanmamış ise veya hukuki yükümlülükleri aksini öngörmüyor ise tarafsızlığını beyan edebilme (ius ad neutralitatem) uluslararası hukukun tanıdığı bir hak olmaktadır. Bu hak çok sayıda uluslararası andlaşmalarda da vurgulanmıştır. Ancak sürekli tarafsızlık ve tarafsızlaştırılma durumunda ortaya çıkabilecek bazı yükümlülükler dışında, uluslararası hukukun tarafsızlığa yönelik öngördüğü başka herhangi bir yükümlülük yoktur².

"ius in neutralitate" olarak tarafsızlık normu tarafsız devlet ile savaşa taraf devletler arasındaki karşılıklı hakların ve yükümlülüklerin tümünü kapsamaktadır³.

Tarafsızlık statüsü, tarafsız devlete dolaylı veya dolaysız bir savaşa taraf olmama yükümlülüğü getirmektedir. Bu yükümlülükleri genelleştirerek şu şekilde özetlemek mümkündür:

1- Savaşa taraf olan devletlerden birine askeri nitelikte hiçbir yardım veya avantaj sağlanmamalıdır.

2- Savaştan devletlere eşit davranmak zorundadır. Tarafsız, savaştan devlet olarak uygulayacağı teşvik veya kısıtlamalarda bu eşitlik prensibine uymak zorundadır.

3- Tarafsız devlet savaşa taraf olanların bazı tutumlarını kabullenmek zorundadır. Örneğin gemilerinin açık denizde savaşa taraf olanlardan biri tarafından kontrol edilmesi gibi.

4- Savaşa taraf olanlardan biri, tarafsızın "devlet ülkesine saldırır ise, tarafsız devlet herşeye rağmen bu saldırıya bütün gücüyle karşı koymak yükümlülüğündedir. Bu yükümlülük silahlı tarafsızlık hakkına kaynak oluşturmaktadır⁴. Savunma hakkı uluslararası hukukta teamül şeklinde oluşmuş temel prensiplerden biridir. Bu bağlamda şüphesiz tarafsızlığın ötesinde bu hak, haksız fiile karşı bir yaptırım niteliği arz etmektedir. Diğer bir ifadeyle tarafsız ülke, savunma hakkından feragat edemez. Diğer ülkeler bir saldırı karşısında silahlı savunma hakkını kullanmasa da, tarafsız bir ülke bu statüsünü diğer savaşa taraf olan devletlere karşı devam ettirebilmek için kendini her hal ve şartta savunmak zorundadır.

Yukarıda genel hatlarıyla bahsettiğimiz yükümlülüklerine karşı, tarafsız devletin belirli hakları da bulunmaktadır. Bu haklardan bazıları şu şekilde özetlenebilir:

1- Tarafsızlığına veya ülke bütünlüğüne karşı haksız bir fiil gerçekleştirilir ise, genel olan savunma hakkı saklıdır. Diğer bir deyişle tarafsızlık askeri güç bulundurmaya ve gerektiğinde bunu kullanmayı sınırlamamaktadır.

2- Savaşa taraf olanların uyruklüğünü taşıyan ve kendi ülkesinde yaşayan kişileri sınır dışı edebilme hakkı bulunmaktadır. Genel olan bu hakkı kullanır iken taraf-

2 Bkz. Riklin, A., *Neutralitaet*, Opladen, 1980, s. 271, ayrıca Bkz., Berber, F., e.g.e., s. 213.

3 Ibid, s. 272.

4 Ibid, s. 277.

sızlığın gereği istenmeye kişiyi karşı ülkeye gönderemeyeceği gibi işgal altındaki kişinin ülkesine de gönderemez.

3- Savaşan tarafların uyrukluğunu taşıyan ve tarafsız ülkeye sığınan kişilerle siyasi iltica hakkı tanıyabilir.

4- Tarafsız ülkeye kaçan savaş esirlerini kendi ülkelerine gitmelerini sağlama veya başka ülkeye gitmelerine izin verme hakkı vardır.

5- Hasta veya yaralı askeri veya sivil personeli kendi ülkesinde tedavi olmaları na veya onların, ülkesinden geçmelerine izin verebilir.

Bütün bunların dışında tarafsızlık statüsüne sahip olan devlet, herhangi bir savaşa taraf olan devletler ile olan diplomatik ilişkilerini aynı düzeyde tutmak zorunda olmadığı gibi, savaşan taraflarla olan ikili ekonomik ilişkilerinde de eşit davranış prensibine uymak zorunda değildir. Tarafsız devletin uyrukluğunu taşıyan kişilerin, savaşa taraf olan devletlere yönelik tutumlarından veya savaşa taraf olan ile olası ekonomik ilişkilerinden tarafsız devlet sorumlu tutulamaz. Tarafsız devletin uyrukluğunu taşıyan kişiler savaşa taraf olanlardan birinin ordusuna girip diğerine karşı savaşıabilir. Böyle bir durumda da tarafsız devlet sorumlu tutulamaz. Ancak kişinin esir düşmesi halinde devletin ayrıcalık haklarından faydalanamaz⁵. Tarafsız devlet kendi içinde, savaşa taraf olanlardan biri lehine olabilecek kişisel veya kitlesel değerlendirmelerden sorumlu tutulamaz. Diğer bir ifadeyle, tarafsızlık statüsü, tarafsız devlete kendi toplumunda özgürlüğü kısıtlayıcı yükümlülükler getirmemektedir. Tarafsız devlet, savaşan taraflar ile ilgili resmi dış politik değerlendirmelerinde eşitlik prensibine uymak zorunda değildir.

Savaşa taraf olan devletlerin de tarafsız devlete karşı bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülüklerin başında, tanınmış olan tarafsızlık statüsünü sınırlayıcı girişimlerden kaçınma gelmektedir. Tarafsız ülke bütünlüğüne karşı savaşa taraf olan ülkelere girişimlerde bulunulamaz. Savaşa taraf olanlardan biri tarafsız devleti hiçbir şekilde kendisine belirli avantajlar sağlamak için zorlayamaz.

Tarafsızlıkla ilgili prensipler, kara ve hava ülkesi için geçerlidir. Tarafsızın deniz ülkesi için daha esnek bir uygulama söz konusudur. Tarafsızın deniz ülkesi savaşa taraf olanlar tarafından kullanılabilir. Ancak bu alan, savaş alanı olarak kullanılamayacağı gibi, kullanım sırasında tarafsızın ve uluslararası hukukun öngördüğü kurallara uyulma zorunluluğu bulunmaktadır.

Tartışmalı ve önemli bir konu da, deniz taşımacılığı ile ilgilidir. Taraflı malın tarafsız gemiyle veya tarafsız malın taraflı gemiyle taşınması uygulamada çeşitli sorunlara neden olmaktadır.

Tarafsızlığın hukuki olarak başlaması, savaş sebebinin veya savaşın resmen ilan edilmesiyle gerçekleşmektedir. Sona ermesi ise, savaşı sona erdiren hukuki işlemin yürürlüğe girmesiyle gerçekleşmektedir.

Basit tarafsızlık tanındığı andan itibaren, de jure yükümlülükler ve haklar içerir iken, sürekli tarafsızlık hali barış zamanı da bazı somut yasaklayıcı yükümlülükler getirmektedir⁶. Bunlar özetle:

1- Barış zamanı ittifaklara girmeme yükümlülüğü,

5 Bkz. Berber, F., a.g.e., s. 223-224.

6 Bkz. Ibid, s. 225. Ayrıca Bkz. Gönlübol, M., *Uluslararası Politika*, Ankara 19,

- 2- Barış zamanı başka devletlere askeri veya askeri amaçlı kullanılabilir üs vermeme yükümlülüğü,
- 3- Saldırı boyutu alabilecek silahlanma yasağı vb.

Tarafsızlık ile ilgili hukuki uygulamalar genellikle barış zamanı uygulamaları özelliği göstermektedir. Herhangi bir savaşa taraf olanlarca uygulanan savaş hukukunun tarafsızca uygulanmaması, dolayısıyla tarafsızlık statüsüne sahip olana, barış zamanında olan hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesini kapsamaktadır. Ancak tarafsızlık hakları genel nitelikler arzederken, yukarıda görüldüğü gibi, tarafsızlık ile tarafsız, savaş zamanı ve barış zamanı ekstra yükümlülükler üstlenmektedir. Dahası uluslararası hukukun yaptırım gücünde olan yetersizlikler, tarafsızlık statüsüne sınırlı garantiler getirmektedir. Tarafsızlığın uygulama bulabilmesi veya diğer bir deyişle başarılı olabilmesi, uluslararası koşullardan, tarafsızlık statüsüne yönelik çıkar uyumluluğundan, tarafsızın saygınlığı ve inandırıcılığından ve benzeri koşullardan bağımlı olmaktadır.

III. SONUÇ

Tarafsızlık veya sürekli tarafsızlık dış politik yönelişte "yalnızcılık" politikası şeklini almamalıdır. Hukuki sorumluluğunun dışında tarafsız bir ülke, barış zamanı dış politik yönelişiyle de savaş zamanı tarafsızlığını sınırlamamalı ve inandırıcı olmalıdır. Tarafsızlık yükümlülüklerini sınırlamayacak şekilde uluslararası politikaya aktif katılım, inandırıcılığı arttırabileceği gibi, savaş zamanı tarafsızlık haklarına saygıyı da pekiştirir. Uluslararası güncel sorunların, önemli sorunları olan silahsızlanma, yumuşama, Kuzey Güney diyalogu, açlık sorunları ve benzeri insani amaçlı konularda aktif katılım, tarafsızlık ilkeleriyle ters düşmemektedir.

Çağdaş tarafsız devletlerin ulusal dış politikalarında veya uluslararası politikaya katılımlarında farklı uygulamalar görülmektedir. Bu bakımdan barış zamanı, bu devletlerin dış politikalarında bir paralellik bulunmamakta, özellikle uluslararası sorunların çözümüne yönelik işbirliği süreçlerinde daha belirgin olarak görülmektedir.

Tarafsızlık, uluslararası tarihsel süreçte zaman zaman hukuken ve politik olarak teşvik edilirken, bazı devrelerde uygulama şansı çok sınırlandırılmıştır. 19. yüzyıl Avrupa'sında teşvik edilen tarafsızlık, I. ve II. Dünya Savaşları sonrası koşullarında pek rağbet görmemiştir. I. Dünya Savaşı sonrası Paris Andlaşmasında Belçika'nın tarafsızlığı kaldırılırken, daha sonra yapılan Kellogg-Briand Paktında, tarafsızlık statüsü teşvik edilmemiştir.

Tarihsel süreç içinde klasik anlamda tarafsızlık örnekleri olarak görülen ülkeler şunlardır: İsviçre, Belçika, Lüksemburg, Vatikan, Finlandiya, Avusturya, Laos, Kamboçya. Uluslararası hukuktaki öngörülen koşulları yerine getiren ve dolayısıyla hukuki garantilere sahip olan bu ülkelerden büyük çoğunluğu bu statülerini kaybetmişlerdir. Günümüzde İsviçre, Vatikan ve Avusturya hala bu statülerini devam ettirmektedirler. Finlandiya ise tarafsızlık statüsünde kendine özgü bir takım özellikler taşımaktadır. Örneğin Sovyetler Birliğiyle olan yoğun ilişkileri ve özellikle ikili saldırmazlık andlaşmasının bulunması dikkat çekicidir.

Birleşmiş Milletler kurucu üyesi olabilme koşulları, tarafsızlığı engelleyici nitelikte olmuştur. Birleşmiş Milletler kurucu üyeliği için öngörülen 31 Mart 1945 tarihine kadar mihver devletlerine savaş ilan etme şartı tarafsızlık ile bağdaşmamak-

tadır. Ülkemizin Birleşmiş Milletlere kurucu üyeliği, bilindiği gibi bu şartın yerine getirilmesiyle gerçekleşmiştir. Türkiye'nin II. Dünya Savaşındaki uyguladığı tarafsızlık politikası da bu neden ile sona ermiştir.

Çağımızdaki tarafsızlık uygulamalarını, çağımıza değin olan uygulamalardan ayıran en önemli özellik, çağdaş uluslararası sistemin kazanmış olduğu yeni perspektiflerin neticesidir. Bu yeni oluşumlar birtaraftan uluslararası sistemin niceliksel yapısında ortaya çıkarken, öbür taraftan uluslararası sistemin genişlemesi ve uluslararası sistemde yakınlaşmadan kaynaklanmaktadır. Bütün bunların temelinde uluslararası ekonomik ilişkilerde yoğunlaşma, teknik gelişmelerin yakınlaşma imkanlarını genişletmesi, özellikle teknik gelişmelerin silah sanayiinde kullanılması ile devletlerin vurucu güçlerini aşırı boyutlara çıkarması, bloklaşma, ideolojik zıtlaşma, yeraltı faaliyetlerinin dış politika aracı olarak etkinleştirilmesi yatmaktadır. Başka bir ifadeyle uluslararası sistemin bu özellikleri tarafsızlık uygulamasını zorlaştırmaktadır. Güncel sürekli tarafsız üç ülkeyi bu bağlamda ele alırsak, İsviçre ve Avusturya'nın bütün inandırıcılıklarına ve saygınlıklarına rağmen Batı ile daha yakın olması, Finlandiya'nın ise tarafsızlık statüsünü Sovyetler Birliği ile olan yakın ilişkileri engellemektedir.

Genel olarak uluslararası sistemdeki güç dengelerinin istikrarlı olması, tarafsızlığın ön koşulu olmaktadır. Diğer taraftan tarafsızlık statüsü ile uluslararası sorunların çözümüne yönelik olası katkı arasında direkt ilişki bulunmamaktadır. Günümüzde tarafsızlık her ne kadar savaşları lokalize etmekten uzak ta olsa, uyuşmazlıkların sona erdirilmesine yönelik katkılan, tarafsızlığın önemini arttırmaktadır. Bu şekilde uluslararası güvenlik sorunlarının çözümüne yönelik gösterdikleri ve gösterebilecekleri işlevsellik küçümsenmemelidir.

Güncel tarafsızlık uygulamaları, sürekli tarafsızlık statüsünden çok basit tarafsızlık olarak adlandırılan statüye uygun olmaktadır. Örneğin İran-Irak savaşında, Türkiye'nin tarafsızlık uygulaması veya İsrail-Arap ülkeleri savaşlarında genellikle ABD ve Sovyetler Birliği'nin tarafsızlık uygulamalarında olduğu gibi.

KAYNAKLAR

- Barber, F.; *Lehrbuch Des Völkerrechts*, Bd. II, München 1969.
Gönlübol, M.; *Uluslararası Politika*, Ankara 19.
Riklin, A.; *Neutralitaet*, Opladen, 1980.